

4. Vnější ekonomické vztahy

Příznivé výsledky vnějších ekonomických vztahů ČR se projeví vysokým přebytkem na běžném účtu platební bilance...

... a rekordní byl i přebytek na kapitálovém účtu, který spolu s přebytkem běžného účtu stačil financovat deficit účtu finančního

Výsledek zahraničního obchodu byl zhruba stejný jako v 1. čtvrtletí 2014; tradičně negativně působil odliv dividend, pozitivně pak „mzdové saldo“ ve vztahu k zahraničí

Přímé zahraniční investice do ČR zklamaly,...

... větší odliv peněz než jejich příliv byl patrný u portfoliových investic a zejména u ostatních investic

Export zboží podle dat v národním pojetí stoupil meziročně o 7,9 %, tj. méně než před rokem (+17,9 %); nadprůměrně rostly tradiční vývozní produkty (auta, kovodělné

Překonávání rekordů v pozitivních výsledcích vnějších ekonomických vztahů ČR měřených prostřednictvím toků peněz na běžném účtu platební bilance pokračovalo i v 1. čtvrtletí 2015. První čtvrtletí sice vykazují v ČR přebytky pravidelně od roku 2005 - vlivem skutečnosti, že odliv výnosů (dividend) způsobující deficity bývá v prvních třech měsících roku zpravidla nižší. Přebytek na běžném účtu v 1. čtvrtletí 2015 byl však dosud největší - dosáhl 91,5 mld. korun, což představovalo 8,8 % nominálního HDP na čtvrtletní bázi a 0,8 % anualizovaně.

Historicky nejvyšší bylo i kladné saldo na kapitálovém účtu ve výši 30,6 mld. korun. Jeho přebytky jsou patrné od roku 2004. Finanční účet však skončil vůbec nejhlubším deficitem v historii prvních čtvrtletí, když odliv peněz ze země v podobě zahraničních aktiv českých subjektů (113,5 mld.) výrazně převýšil jejich příliv (16,6 mld. korun). Nakonec však úhrnný přebytek běžného a kapitálového účtu ve výši 122,1 mld. převyšující vysoce deficitní účet finanční (-96,8 mld.) způsobil, že vnější rovnováha ČR zůstala velmi příznivá. Čisté chyby a opomenutí byly v platební bilanci vyčísleny na 25,3 mld. korun.

Zahraniční obchod se zbožím a službami - ve výsledku zhruba stejném jako byl přebytek v 1. čtvrtletí 2014, tj. +96,7 mld. oproti +97,8 mld. korun - měl spolu s převahou příjmů nad výdaji také u druhotných důchodů zásluhu na dosaženém vysokém přebytku běžného účtu platební bilance ČR. Příjmy převážily nad výdaji významně v případě telekomunikačních služeb, o 7 mld., stavebních prací o 2,6 mld., v dopravě o 2,4 mld. a cestovním ruchu o 4,6 mld. korun. Naopak v pojišťovacích službách ČR více peněz do zahraničí vydala než přijala (o 3,1 mld. korun).

Co naopak přebytkový běžný účet snižovalo, byl čistý odliv dividend (-51,1 mld. korun). „Mzdové saldo“ ukázalo opětovně převýšení příjmů z práce rezidentů v zahraničí (10,4 mld.) nad výdaji za práci cizinců v ČR (4,3 mld. korun). Spolu s výsledky ostatních položek prvotních důchodů byly prvotní důchody na běžném účtu deficitní ve výši 19,1 mld. korun.

Nepříznivý čtvrtletní výsledek na finančním účtu platební bilance ovlivnily pohyby v přímých investicích. Tentokrát sice nebyl vztah mezi objemem přímých investic ČR do zahraničí na jedné straně (10,4 mld.) a zahraničních investic v tuzemsku na straně druhé (25,6 mld. korun) vychýlen výrazně v neprospěch českých investic v cizině. Netypických změn doznaly přímé investice do ČR - zahraniční vlastníci sice svůj kapitál stahovali do domovských zemí (-12,7 mld.), ale posílili výrazně i zisky ponechané v ČR k dalším investicím (+27 mld. korun). Také podstatně více než dřív uvěřovali své tuzemské dceřině společnosti (+11,3 mld. korun). V porovnání s prvními čtvrtletími předchozích tří let tak byl efekt přímých zahraničních investic do ČR co do výsledku nejslabší.

Naopak české přímé investice v zahraničí byly co do kapitálových vstupů i reinvestovaných zisků zhruba vyvážené, v úvěrech jejich zahraničním dceřiným společnostem převážily splátky.

Finanční účet zhoršily i portfoliové investice, neboť čistý odliv peněz ze země (43 mld.) byl větší než jejich čistý příliv (29,2 mld. korun). Neplatilo to však pro samotné dluhopisy - nerezidenti jich nakoupili v tuzemsku v čistém za 29 mld., rezidenti pak v zahraničí v úhrnu za 20,3 mld. korun.

Největší dopad na hluboký deficit finančního účtu měly toky ostatních investic. Jejich prostřednictvím odešlo ze země 60,8 mld. korun, a to jak v aktivech tuzemských subjektů (32,3 mld. v čistém), tak i v operacích nerezidentů, kteří v čistém své peníze z ČR stahovali (-28,5 mld. korun).

Zahraniční obchod se zbožím nebyl tentokrát hlavní příčinou zlepšení vnější nerovnováhy. Zatímco v 1. čtvrtletí 2014 při výrazném růstu celkového exportu zboží z ČR (+17,9 % nominálně, v národním pojetí) bylo 16 ze 40 skupin produktové klasifikace nad tímto průměrem a export automobilů byl meziročně výš o téměř třetinu, tj. +31,5 %, za letošní první tři měsíce tempo vývozu zesláblo.

výrobky a počítače); klesl export léků a chemických látek

Nad letošním průměrným tempem vývozu celkem (+7,9 % meziročně ovlivněných i vysokou předchozí základnou) byl export jen 11 produktových skupin. Zesílil opět hlavně vývoz co do hodnoty největších položek, jako automobily (+12 % na 203 mld.), PC a elektronika (+14,2 % na 79 mld.) a kovodělné výrobky (+8,6 % na 54 mld. korun). Z dalších významných položek, s hodnotou exportu nad 10 mld. korun v 1. čtvrtletí 2015, stoupl tempem vyšším než celkový export z ČR také vývoz výrobků z papíru, ostatních dopravních prostředků a výrobků ostatního zpracovatelského průmyslu.

Meziročně klesl export dřeva, uhlí a rud, což lze pokládat za jev spíše pozitivní, protože jde o komodity minimálně finalizované. Vyvezlo se však i méně farmaceutických výrobků, chemických látek anebo kovového šrotu.

Dovoz rostl rychleji než vývoz; jen nepatrné meziroční zlepšení obchodní bilance lze přičíst vysokým dovozům vyvolaným výraznou tuzemskou poptávkou

Sílu tuzemského oživení dokládá pokračující silnější tempo dovozů do ČR (+8,2 %) ve srovnání s tempem exportů (+7,9 %). Nadprůměrným tempem rostl meziročně v 1. čtvrtletí 2015 import ryb, nápojů a tabáku, oděvů, kůží, proutěných a korkových výrobků, z velkých položek pak základních kovů, kovodělných výrobků, PC a elektroniky, elektrických zařízení. Dovoz aut a dílů se dostal přesně na stomiliardovou hranici (ve stejném období 2014 dosahoval 88 mld. korun).

Obchodní bilance¹ v národním pojetí ve výši 58,3 mld. korun se meziročně zlepšila jen velmi mírně (o 2,7 mld. korun). O rok předtím, v 1. čtvrtletí 2014, činilo meziroční zlepšení bilance komodit 19,9 mld. korun. Nynější slabší nárůst přebytku v obchodech se zbožím lze přičíst silnému oživení české ekonomiky a jeho nárokům na dovozy.

Výrazný pokles podílu Ruské federace na exportech z ČR v 1. čtvrtletí 2015 při meziročním propadu vývozu do tohoto teritoria o 37 %

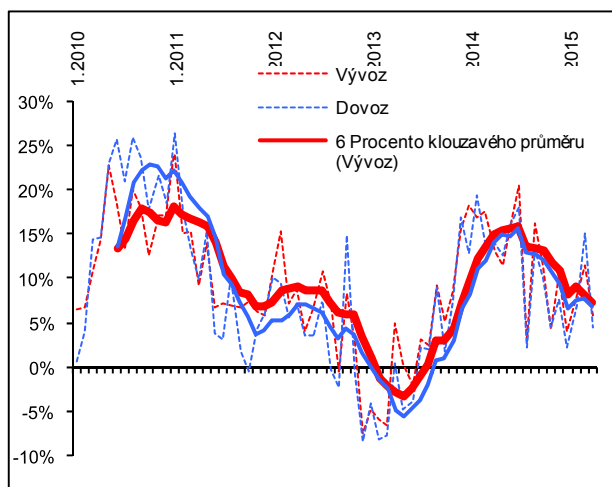
Sankce v obchodech s Ruskou federací zřejmě přispěly v 1. čtvrtletí 2015 k meziročnímu snížení exportu z ČR o více než třetinu (-37,2 %), v hodnotě pak o 9,2 mld. korun - klesl tím i podíl Ruské federace na exportech z ČR ze 3,2 % na pouhých 1,9 % (za celý rok 2013 ještě činil 3,7 %).

S výjimkou Rakouska, kam vývoz z ČR rovněž poklesl (-1,8 %), rostly vývozy do zemí největších obchodních partnerů nadprůměrně. Podíl Německa stoupl v 1. čtvrtletí meziročně o 0,2 pb. na 32,9 % úhrnu exportů z ČR a dosáhl 276 mld. korun. Svě místo za zeměmi sousedícími s ČR si jako další nejdůležitější exportní destinace upevnilo Spojené království - silný meziroční přírůstek (+14 %) zvýšil český export do této ostrovní země na 45 mld. korun. To posílilo její podíl na celkových exportech z ČR z 5 % na 5,3 %.

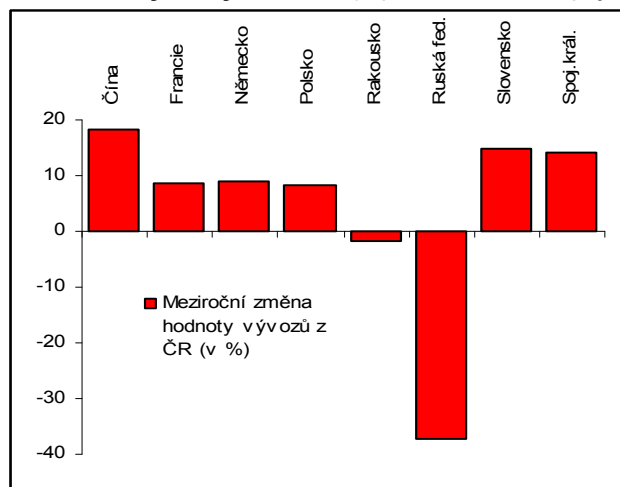
Diverzifikace exportu na neevropské trhy se zastavila, jejich podíl meziročně klesl o 1,2 pb. na 15,4 %

Proporce exportů do EU 28 a vývozů mimo unii se zvětšila ve prospěch podílu exportu do EU - ten v 1. čtvrtletí výrazně stoupl (o 1,2 pb. na 84,5 % při meziročním přírůstku o 61,3 mld. korun). Deklarovaná větší diverzifikace českých vývozů na neevropské trhy se tak přestala naplňovat. Při mírném ožívování evropské ekonomiky je však tato skutečnost pro české firmy volbou pragmatickou.

Graf č. 9 Celkový vývoz a dovoz zboží (y/y v %, národní. pojetí; z běžných cen FOB/ CIF)

Graf č. 10 Meziroční změna hodnoty vývozu do vybraných zemí (1q2015, v %, nár. pojetí)

Zdroj: ČSÚ, vlastní propočty

¹ Bilance zboží podle CZ-CPA v národním pojetí. Vývoz v cenách FOB, dovoz v cenách CIF.